

održava raspoloženje za radikalizaciju njihovih zahtjeva”.⁷⁴

Kako bi veza sa ustankom bila neprekidna i djelotvorna, knjaz otpremi na Grahovo vojvodu Petra Vukotića kao glavnog ratovodu, a odanog mu čovjeka i dičnog četobašu Peka Pavlovića pritvrdi za vođu crnogorskih četa u Hercegovini i daje mu sentencije nužne za uređenje ustanka. U Vasojeviće posla vojvodu Miljana Vukova, a serdara Jola Piletića u Drobniak sa sličnim zadacima koliko uzmgnu. Uza sva iskušnja i zapreke ustanak je hodio naprijed rukovoden knjazom Nikolom o kome “su se lomili talasi Portinih ugrožavanja i akcija diplomacije velikih sila”.

Tako Austrija, krajem 1875, ubrzava diplomatske inicijative u vezi sa umirenjem bosansko-hercegovačkog ustanka. Grof Andrašić uputio je 30. decembra svoj poznati memorandum velikim silama sa predlogom socijalnih i ekonomskih reformi koje bi se izvele u Bosni i Hercegovini. Oko ovog memoranduma, koji su primile sve velike sile kao osnovu sa koje se može uticati na Portu da olakša položaj raje, početkom 1876. godine, povela se velika diplomatska akcija.

Kako je umirenje hercegovačkog ustanka, u znatnoj mjeri, zavisilo od crnogorskog knjaza, Cetinje postaje značajno diplomatsko središte. Knjaz Nikola je nastojao da iskoristi svoje mentorstvo-poziciju kod ustanika i da iz “diplomatske igre” oko umirenja ustanka izvuče koristi za Crnu Goru. Doktoru Kečetu, poverljivom izaslaniku Porte, knjaz je izjavio spremnost da povrati redovne prilike u Hercegovini, ako bi Porta pristala na četiri njegova zahtjeva. “Prvi je bio traženje knjaževog suvereniteta, ali bez ikakvog fermana. Drugi je uslov bio da Turci ustupe Crnoj Gori pristanište Spič, mali zaliv između Sutomira i pristaništa Bara, “koliko da nije knjaz primoran da prilikom svojih putovanja u inostranstvo prelazi preko austrougarskog zemljišta.” Treći uslov je tražio za svoje podanike slobodnu plovidbu Bojanom “pod crnogorskom zastavom”. Četvrtim uslovom tražio je ustapanje desne obale rijeke Morače spoću Podgorice, to jeste Malo i Veliko Brdo, a eventualno malu tvrđavu Spuž... Kečet kaže, knjaz nije zaboravljao ni ustanike, polazeći nadu da će im sultan dati odgovarajuću odštetu, a u tom slučaju

⁷⁴ Rusija i bosansko-hercegovački ustanak 1875-1878 (priredio bio nko Pavićević), CANU, knjiga 3, Titograd, 1985, str. 34.

Nepoznati autor: Bitka na Vučjem dolu.

on je jamčio da će u roku od osam dana svi hercegovački ustanici biti povraćeni u njim zavičaj ako bi bila izdata opšta amnestija i ostvarene reforme obećane pred cijelom Evropom.”⁷⁵

Porta nije pristala na knjaževe uslove, pa su pregovori prekinuti poslije petodnevnih diskusija. Podstaknuti od knjaza i crnogorske vojske, odbacuju program reformi austrijskog ministra spoljnih poslova. **Rat između Crne Gore i Turske bio je neizbje-**

Sred takvih okolnosti dolazi na Cetinje izaslanik crnečke vlade pukovnik Ranko Alimpić (18. februara 1876.) sa pismom za knjaza i tekstom ugovora “o uzajamnoj pomoći između Srbije i Crne Gore”. Alimpić je u ime svoje vlade ponudio knjazovu i sklapanje vojne konvencije.

Pregovori između Beograda i Cetinja, vođeni na osnovu projekta ugovora koji je crnogorskoj vladi podnio R. Alimpić, intenzivirani su krajem maja, pa je nakon određene modifikacija, došlo do saglasnosti dvije vlade (9. juna) o

⁷⁵ Milo Vukčević, Crna Gora i Hercegovina uoči rata 1874-1876, Beograd, knjiga - Cetinje, 1950, str. 208.